

Huvihariduse kättesaadavus Eestis

Huviharidusel on suur ennetuspotentsiaal ehk võime vähendada tulevikus sotsiaal-, tervise, ja kohtusüsteemi kulusid. Iga euro, mis investeeritakse riskinoorte sporditegevusse, võib ühiskonnale tulevikus säästa keskmiselt 44 eurot.

Huviharidus on kättesaadavam haritumate ja rikkamate vanemate lastele ja pigem linnapiirkonnas. Suurim puudujääk on hariduslike erivajadustega laste ebapiisav toetamine huvihariduses osalemisel.

Arenauseire Keskuse uurimissuuna „**Avalike teenuste aeg-ruumilise kättesaadavuse tulevik**“ eesmärgiks on kaardistada, milline on avalike teenuste kättesaadavus praegu ja tulevikus ning millised võiksid olla teenuste osutamise sobivaimad tulevikumudelid.

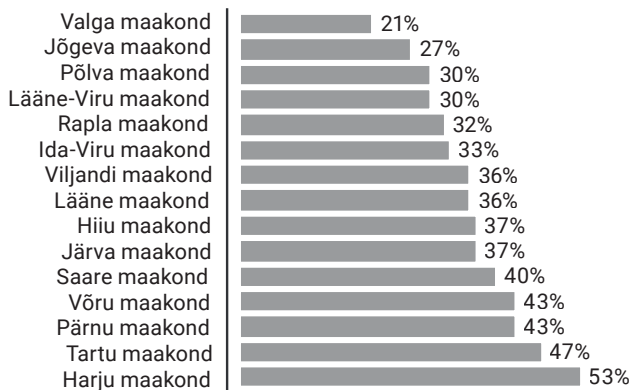
Uurimissuuna materjalid www.arenauseire.ee

Käesolev analüüs käsitleb vaid huviharidust

Huviharidus on struktureeritud õpe, mida omandatakse tegevusloaga ja Eesti Hariduse Infosüsteemis registreeritud huvikoolides. Huvihariduse valdkondadeks on sport, tehnika, loodus, muusika- ja kunst ning üldkultuur. Huvikoolides on enim muusika ja kunstide õppekavasid (57%), ent enim õpilasi osaleb spordi valdkonnas (53,3%).

Huvitegevus ehk huviringid on laiem ja mitmekesisem vabamas vormis toimuv huvipõhine tegevus, mis võib leida aset erinevates asutustes nagu noortekeskused, üldhariduskoolid jne. Riigil on olemas ülevaatlikud andmed huvihariduse (huvikoolide) kohta, kuid mitte huvitegevuse kohta.

Huvihariduse regionaalne lõhe: 87% huvikoolidest paiknevad kolmes maakonnas (Harju, Tartu, Pärnu)

2023/24. õppeaastal tegutses Eestis 840 huvikooli.¹ Huviharidus on enim koondunud Harju, Tartu ja Pärnu maakonda.¹ Nendes kolmes maakonnas paikneb kokku 659 huvikooli 840st ehk 87% kõikidest Eesti huvikoolidest, sh 513 (61%) on Harju maakonnas ja 389 (46%) Tallinnas.

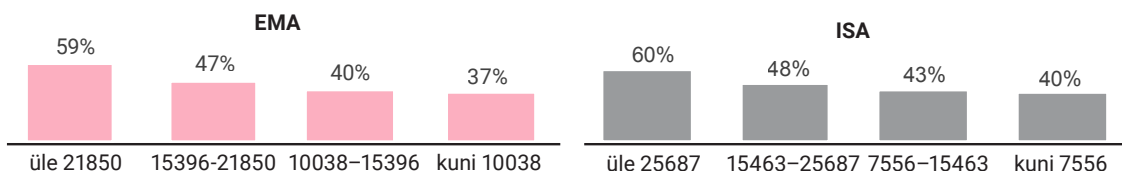
TOP5 kohalikku omavalitsust: Viimsi (66%), Rae (60%), Tallinn (56%), Harku (54%) ja Kiili (53%). Huvikoolis käijate seas iga teine on linna- ja iga kolmas maalaps.

Võib loota, et mujal Eestis on huvihariduse asemel levinud huvitegevus (nt erinevad koolide, noortekeskuste jmt asutuste poolt pakutavad huviringid), kuid nende arvukus ja neis osalemise aktiivsus pole teada, sest ühtsed andmed puuduvad.²

Joonis 1. Huvikoolides osalemise maakondlik määr, 2020–2023

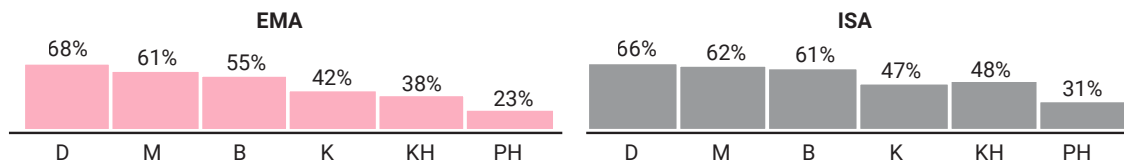
Andmed: Statistikaamet

Huvihariduse sotsiaalmajanduslik lõhe: huviharidus on kättesaadavam jõukamate ja kõrgema haridustasemega vanemate lastele

Joonis 2. Vanemate aastane sissetulek (EUR) ja huvikoolis osamine, 2020–2023

Andmed: Statistikaamet

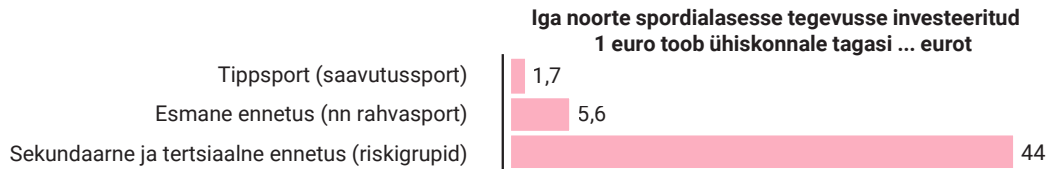

D-doktor; M-magister; B-bakalaureus; K-kutseharidus; KH-keskharidus, PH-põhiharidus

Joonis 3. Huvikoolis osalemine ja vanemate haridustase, 2020–2023

Andmed: Statistikaamet

Iga riskinoorte sporti investeeritud euro säästab ühiskonnale tulevikus keskmiselt 44 eurot

Joonis 4. Noorte spordialase tegevuse tulevane tulus ühiskonnale. Allikas: Gosselin jt, 2020³

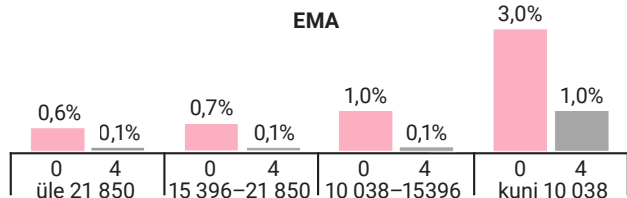
Teadusuuringutes on leitud, et iga riskilaste (ebasoodne sotsiaalmajanduslik taust, erivajadustega lapsed) spordialasesse huvitegevusse investeeritud euro toob keskmiselt tulevikus ühiskonnale tagasi 44 eurot. Seda tänu hälbiva käitumise vähendamisele ning noortele vajalike enesega toimetuleku oskuste õpetamisele.³

Arvestades (hariduslike) erivajaduste kasvu Eestis, seisneb tuleviku suurim väljakutse selles, kuidas tagada erivajaduste ja ebasoodsa sotsiaalmajandusliku taustaga lastele hea ligipääs huviharidusele ja -tegevusele.

Pea iga viies Eesti üldhariduskooli õpilane on haridusliku erivajadusega ning tugispetsialistide nappus valitseb nii alushariduses kui ka üldhariduskoolides.⁴ Veelgi keerulisem on haridusliku erivajadusega laste osalemine huvihariduses. Värskest noorsootöö raportist selgub, et noorsootöös ja huvihariduses osaleb üha rohkem noori, sh riskirühmadest, kellega tegelemine eeldab rohkem aega ja oskuseid.⁵ Te-ravaim puudus on just sotsiaalsete oskuste arendamise ja vaimse tervise toetamisega seotud pädevustest.⁶

Huvihariduses osalejate seas on vähem koolist väljalangejaid

Teadusuuringud tõendavad, et huviharidus ja huvitegevus vähendab koolist väljalangemist.⁷ Eestis saab ainuüksi huvikoolis osalejate näitel esile tuua, et näiteks Harju maakonnas on huvikoolis käijate seas haridustee mittejätkajaid üksnes 0,3%, samas kui mittekäijate seas 2,3%. Sealjuures vaesemate emade laste seas (ema sissetulek kuni 10 038 eurot aastas ehk alla 836 euro kuus), kes käivad huvikoolis, on koolist väljalangejaid kolm korda vähem võrreldes nendega, kes huvikoolis ei käi (1% vs 3%).

Joonis 5. Huvikoolis osaletud aastad (2020-2023), ema sissetulek ja koolist väljalangemine (2023)

Andmed: Statistikaamet

Huvihariduse ja -tegevuse mõju koolis püsimisele tuleneb sellest, et noortel arendatakse eluks vajalikke enesejuhtimise oskusi, mille mõju aja jooksul järjest suureneb. Lühiajaliselt pakuvad need tegevused eduelamust ja loovad positiivse suhtluskeskkonna, mis on eriti oluline noortele, kellel koolis eduelamust napib, ja/või kellel on kehv läbisaamine õpetajate ja/või kaasõpilastega.⁸

Tabel 1. Huvikoolis osaletud aastad (2020-2023) ja koolist väljalangemine (2023.a)

Maakond	Huvikoolis osaletud aastad ja väljalangemine (%)	
	0a	4a
Harju	2,3	0,3
Lääne	1,8	0
Pärnu	1,5	0
Põlva	1,4	0
Ida-Viru	1,3	0,1
Jõgeva	1,2	0
Hiiu	1,1	0
Viljandi	1,1	0,2
Võru	1,1	0,1
Tartu	1,1	0
Lääne-Viru	1	0,2
Valga	1	0
Järva	0,8	0
Rapla	0,8	0,1
Saare	0,8	0,1

Andmed: Statistikaamet

Allikad:

- Huvihariduse ülevaade. [EHIS/Haridussilm](#)
- Kindsiko, E. 2024. [Noortevaldkonna kärpe tõttu on tulevikus oodata kasvavaid kulusid teistes valdkondades](#), Eesti Päevaleht
- Gosselin jt. 2020. [Social return on investment \(SROI\) method to evaluate physical activity and sport interventions: a systematic review](#), Int J Behav Nutr Phys Act, 17(26).
- Riigikontroll 2020. [Hariduse tugiteenuste kättesaadavus](#).
- Kivistik jt. 2023. [Eesti noortevaldkonna töötajaskonna töötingimused](#). HTM: Balti Uuringute Instituut MTÜ
- Haugas, S., Kendrali, E. 2022. [Noortevaldkonna tulevikustsenaariumid](#). Tallinn: Mõttekoda Praxis
- Smink, J. 2013. [A Proven Solution for Dropout Prevention: Expanded Learning Opportunities](#).
- Käger jt. 2021. [Avatud noorsootöö, huvihariduse ja huvitegevuste võimalused...](#) Haridus- ja Noorteamet: MTÜ Balti Uuringute Instituut